

На изложбата се презентирани повеќе техники од најзастапената, најрепрезентативната и најкарактеристичната - лозена па сè до техниката - крвчиња, па трупа - еден од најсложените везови, клашнечко - кошаречко, ажурните везови, потоа релјефните техники, како што се, ностено и сокаечко, техника на наклавано или синциречко...

Примероците датираат од крајот на XIX и од почетокот на XX век и во тој период најчесто се везело со многу тенка и префинета волна, која била усукана со раце, но неколку примероци биле везени и со свила.

Пишува: Милева ЛАЗОВА

промовирана и книгата на Ангелина Крстева со наслов "Техники на везење во украсувањето на македонските народни носии".

ТЕХНИКИ

Изложените експонати се анализирани, студиски обработени и прикажани на оваа изложба, која е тематска, а акцентот е ставен на техниките на везење. Секоја прикажана техника коинцидира со приложениот вез за да можат

дел каде што е пооскудна и каде што орнаментиката е аплицирана или линеарна".

Цел на изложбата е да се прикажат техниките за кои можеби посетителот не ќе може толку да ги забележи колку што ќе може тоа да го видат стручните лица или, пак, оние кои имаат малку повеќе познавања од оваа област дека експонатите не се наредени според етничките предели, туку според принципот на техники.

"Некаде може да се забележи дека некои етнички предели се мешани, значи во една витрина можат да се сретнат,

МАКЕДОНСКАТА ТРАДИЦИЈАТА НИЗ И

Изложбата "Македонскиот вез низ играта на иглата и конецот", посветена на уметноста и на умешноста во изработувањето на везот, беше отворена во Музеј на град Скопје. На неа се поставени одбрани примероци на везени делови од македонски народни носии и шематски приказ на техниките на везење, претставени преку цртежи. Цел на изложбата е во прв план да се акцентира техниката изведба на изложените везени изработки, која придонесува за убавината и за високите естетски дострели на вештата македонска везилка во минатото.

Изложените експонати се приватна сопственост на авторите на изложбата, Владимир Јаневски и Ангелина Крстева, кои тие ги собираа на терен цели 15 години. Во состав на изложбата беше

посетителите малку полесно и поразбирливо да ги следат техниките и самите експонати. На "Македонскиот вез низ играта на иглата и конецот" се претставени околу педесеттина предмети, односно женски кошули, ракави, детали од везови и неколку покривки за глава. Везовите потекнуваат од цела Македонија, меѓутоа има и неколку примероци од јужномакедонскиот предел, поточно од Егејскиот дел на Македонија, односно етничкиот предел Леринско Поле.

"Морам да истакнам - вели етнологот Јаневски - дека повеќето од везовите се од западниот и од југозападниот дел на Македонија, затоа што кога се говори за везовната традиција во Македонија во западниот, во југозападниот дел, како и во дел од северниот, таа повеќе е застапена и е побогата отколку во источниот

на пример, предмети од етничките предели Сува Гора и од Дебарско Поле, каде што се прикажува ажурниот вез, додека во следната витрина, каде што се покажува клашнечко и реканско

ЗВЕДБА НА ИЗЛОЖЕНИТЕ ВЕЗЕНИ ИЗРАБОТКИ

(ОД АВТОРИТЕ АНГЕЛИНА КРСТЕВА И
ВЛАДИМИР ЈАНЕВСКИ)

Везењето во Македонија било широко застапено и во градските и во селските патријархални средини, но по богатството и по естетските дострели на везената декорација најмногу се истакнуваат селските носии. Везот бил карактеристичен и задолжителен украс, особено на женската кошула, која некогаш претставувала главна и основна облека, секојдневна, празнична, венчална.

За убавината и за ефикасноста на македонските везови од особено значење била и техничката изведба, која давала посебен печат и на соодветната носија. Еднаш веќе усвоен начин на везење, кој се прифатил

масовно и станал традиционален, успеал да се одржува низ повеќе генерации. Дури може да се каже дека техниките на везење покажале поголема отпорност во неминовниот процес на промени, за разлика од колоритните градации со текот на времето, па и прифаќањето на некои нови орнаментални форми.

Карактеристично за македонските везови е нивната изведба со броење на жиците од платното и најчесто од опачната страна на текстилниот предмет. Сепак, биле застапени и техники, кои се везеле од лицето, особено кај релјефните и ажурните везови.

Секоја техника на везење се означувала со посебно име. Бројните локални називи го збогатуваат македонскиот лексички фонд и од специфична категорија.

А ВЕЗИЛКА ЈА ИЗВЕЗЛА ГРАТА НА ИГЛАТА И КОНЕЦОТ

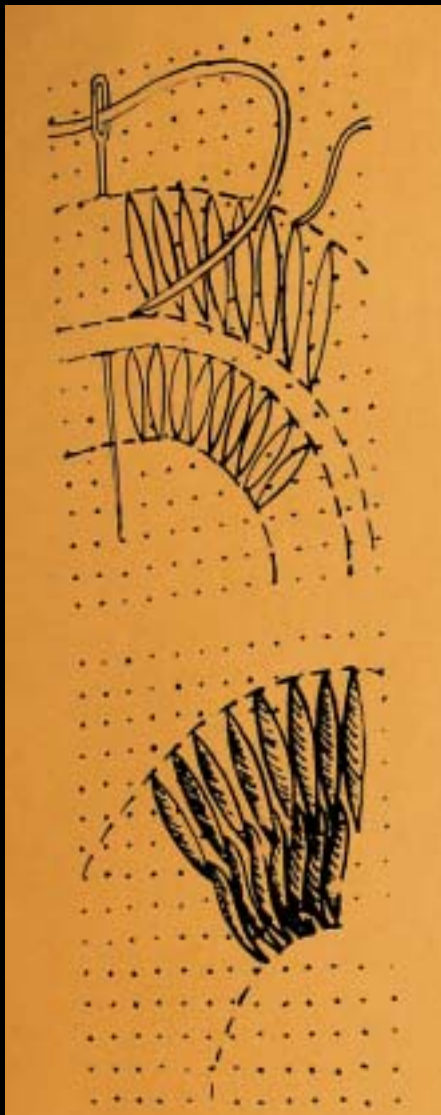
везење може да се забележат три етнички предели. Инаку, според техниката на везење, според орнаментиката, според колоритот, може да се определи од

кој етнички предел потекнуваат. Може да се забележи дека се презентирани повеќе техники, но најзастапена, најрепрезентативна и најкарактеристична е

лозена, со која и почнува самата изложба, потоа техниката - крвчиња, па трупа - еден од најсложените везови, клашнечко - кошаречко, ажурните

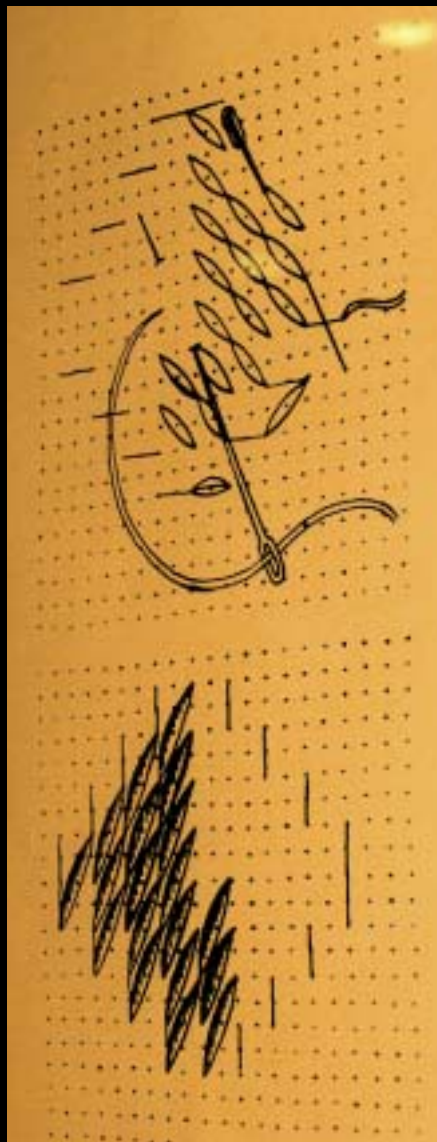
ИЗЛОЖБА

Изложените експонати се само дел од колекцијата на авторите. Етнологот Јаневски во својата приватна зборка има околу 1.700 предмети, кои се заведени во евидентна книга, имаат инвентарен број, фотографирани се и запишано е од каде потекнуваат и од кого се откупени. На овој начин тие веќе се подготвени за претставување на некои наредни изложби. Покрај тоа, околу 150 комплекти се подготвени за користење од средношколците од музичкото средно училиште "Илија Николовски – Луј", од насока за традиционална музика и игра, каде што господинот Владимир Јаневски е вработен како професор.

ДЕЛ ОД ТЕХНИКИТЕ НА ВЕЗЕЊЕ

везови, потоа релјефните техники, како што се, ностено и сокаечко, техника на наклавано или синциречко...", додава етнологот Јаневски.

При подготовка на изложбата "Народната носија во Скопската котлина" во 1997 година од страна на етнологот Владимир Јаневски дошло до средба со госпоѓа Ангелина Крстева, која во тоа време ја подготвувала книгата "Народната носија во Скопска Блатија". Токму темите кои ги обработувале ги зближиле двајцата автори, а од професионалната соработка произлегла и идејата да се реализира и една ваква изложба.

ГЕОМЕТРИСКАТА ОРНАМЕНТИКА

Според етнологот Јаневски, примероците датираат од крајот на XIX и од почетокот на XX век и во тој период најчесто се везело со многу тенка и префинета волна, која била усукана со раце, но неколку примероци се везени и со свила. Основата каде што се изведува везот е на платно, кое најчесто било лито ткаено за да може везењето да се изведува по броење на жица, додека на четворно платно никогаш не се везело само заради тоа што со четворното ткаење најчесто се изработувале горните облеку.

"Иако во оваа изложба не сакавме да покажеме какви мотиви се везени туку одевме со каква техника се изработени, сепак ќе кажам дека најчесто тоа се геометризирани мотиви. Немаме чиста вегетабилна орнаментика затоа што во старата орнаментика до крајот на XIX век повеќе била застапена геометриската орнаментика. Може да се сретне круг, може да се види квадрат, но сè тоа е некоја геометризирана форма. Се среќаваат и антрополошки, антропоморфни мотиви, меѓутоа повторно ќе потенцирам, сè тоа е геометризирано. Каква боја доминира на везот зависи од тоа од каде тој потекнува. Ако станува збор за горновардарска етнографска целина може да се каже дека доминираат темните бои, значи ако се забележи дека на везот се застапени темните бои тоа укажува дека потекнуваат од горновардарскиот предел, додека во мијачката и во брсјачката етнографска целина се среќнуваат нијансите на црвена боја. Интересно и она што паѓа в очи е фактот дека во мијачко-дебарската, поточно во пределот на Дебарско Поле се забележуваат ажурните везови и везовите на трупа, но во една пемба орнаментика која датира од турскиот ориентален стил на украсување. А на прашањето дали изложбата ќе 'патува' и на други места, сè уште не се знае затоа што кај нас работите излегуваат 'ад хок', истакна етнологот Јаневски.